

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List II.

V Ljubljani, 1. junija 1880.

Tečaj XX.

Nekaj za uravnavo okrajnih učiteljskih knjižnic.

Spisal A. Vranski.

Ako pregledujemo zapisnike raznih učiteljskih knjižnic, bomo često našli v njih označena déla, ki nikakor ne ugajajo smotru, ki ga imajo te knjižnice. Vse knjige, ki pridejo v kakšno učiteljsko bukvarnico, morajo biti take, da bodo res dobro služile učitelju v nadaljno izobraževanje.

To izobraževanje pa je dvojno. Sprva se ima učitelj seznaniti z znanostmi, ki zadevajo le njegovo stroko; potem pa si ima pridobiti tudi splošne izomike, v kar mu je čitati temeljito dobrih knjig, obravnavajočih razne véde. — Pri naročevanju knjig za kakšno okrajno učiteljsko bukvarno mora se vedno ozir jemati natè dve točki.

Knjige, ki so namenjene učitelju v strokovnjaško svojo naobrazenje, so ali strogo poučne (metodično-didaktične) ali pa take, ki mu razkrivajo tajnosti odgojništva. Oboje báz knjig mora učitelj prebirati, ako mu je sploh mar za svoj posel!

Metodičnih dél nam je pred vsim živo treba! Návodi, kako v tem ali unem predmetu postopati, da bomo uspešno delovali, so za nas glavna reč! A baš pri nakúpu raznih metodičnih návodov nam je zlasti izbiričnim biti, kajti dan danes — v času kruborstva — se v tem literarnem oddelu spravi toliko proizvodov na dan, da od teh zamore pač komaj desetina dobra biti. Zato morajo pa v tej zadevi — ko sploh pri nakupavanju vsakobažnih knjig — vsi učitelji vsacega okraja svojo izvedenost in vednost vporabiti v splošno dobro: da se kupi le dobra roba! V knjižnico učiteljsko imajo priti knjige, ki imajo stalno vrednost, kajti knjižnica se ni ustanovila le za eden dan, vsled tega ji pa tudi efemernih del doprinašati ne smemo! In ravno tacih se

v našem času producira na stotine! — Ker sta računstvo in jezikov ūk najvažnejša predmeta národnej šoli, zato bi naj v nju obravnavo služeča déla sosebno bila zastopana v vsakej učiteljskeji bukvarni!

Pedagogična dela naj bodo od pisateljev, ki slujejo za dobre pedagoge, katerih nazori so se v dejanstvu že resnični skazali, s kratka od možev —, katere vse učiteljstvo spoznava za svoje voditelje. Našim bukvarnicam bi mímó dél avtorov za obče odgojništvo merodajnih in zeló važnih ne smeli manjkati spisi vladíke Slomšeka, vélikega nam pedagoga. On je poznal slovenskega národa individualnost, on je pa ta svoj rod tudi iskreno ljubil ter dobro vedel, sredstva v njega vspešno vzgojo! Slomšek gotovo pripada največjim pedagogom, in mi Slovenci smo lahko ponosni, da ga zovemo svojega. Mi smo učitelji slovenskeji deci, slovenskega pedagoga nam je torej pred vsém poznati! — Res, da so do nedavnega časa Slomšeka spisi bili raztrošeni po raznih knjigah, časopisih itd., da torej marsikomu i pri najboljšeji volji ni bilo moči, da bi se bil seznanil z S. umotvori. A zdaj temu ni več tako! G. Lendovšku gré čast, da je Slomšekove spise zbral, uredil ter na svetlo dajati jel. Da bi pri tem delu le ne opešal! Podjetje to je prav trudapolno in — požrtovalno! Knjigotržtva skoraj da nimamo, založništvo mora većínoma pisatelj ali izdajatelj sam prevzeti. Udeležba pri naročevanji pa pri nas ni nič kaj živahna in tako se navadno pripetí, da mora založitelj škodo trpeti; — to ima za svoj trud, za svoje rodoljubje! — Tudi g. Lendovška slovensko občinstvo ne podpíra kaj zdatno — škoda, prevelika škoda zlasti nam slovenskim učiteljem, bi bila, če bi g. L. prenehal z izdavanjem Sl. dél. Učiteljstvo naj, kolikor moči, pomore, da se to zgodilo ne bo. Vsaka okr. učiteljska knjižnica naj se naroči na več iztisov posameznih izdaj S. spisov! To bi bila že mala podpora g. založniku, kajti precej dosti je uč. knjižnic na vsem Slovenskem. Ustreglo bi se pa s tím ne le izdajatelju, marveč posebno nam slovenskim učiteljem, ki še tako malo poznamo našega prvaka-učenika zlatih náukovi!

Knjige, ki služijo v splošno izobraževanje, so po večjem zemljepisnega, zgodovinskega, naravoznanskega obsežka, nadalje leposlovni spisi, posebno poučljivi so tudi dobro uredovani časopisi s podobami (n. pr. „Alte und neue Welt“, „Heimat“, „Illustrierte Zeitung“, „Vienac“ i. v. dr.). — A tudi tu bi se morali sprva ozirati na domače knjige in liste. Mi smo Slovenci, kot taki imamo dolžnost, da se seznanimo z proizvodi lastne svoje literature! Žal, da marsikateri olikan Slovenec nemške klasike in romanopisce bolje pozna ko prvaka našeji književnosti: Preširna in Vodnika! ko dobre naše domače povestničarje. Naročen je pač na kakov nemški leposloven list, edinemu lepoznskemu listu

pa, ki izhaja v njega materinščini ni naročnik i. t. d. Tudi v naših knjižnicah, ki so vendar namenjene slovenskim učiteljem, najdemo le malo slovenskih knjig, da, v nekaterih je skoraj da čisto pogrešamo! In vendar imamo dva literarna zavoda: Matico in družbo sv. Mohora, katera ti za malo novcev podelé kaj lepih knjig vsakojakega zapopadka! Slednja okr. učiteljska knjižnica, za katere vzdrževanje plačujejo slovenski učitelji svoj denar, bi morala biti ud tema družtvoma! Upajmo, da se bo to povsod, kjer se še ni, kmalu zgodilo. Če smo enkrat dostojno skrbeli za svojo njivo — potem obdelujmo še le tujo!

Da bodejo pa okrajne knjižnice vsestransko vstrezale našim težnjam ter jih namenu —, treba, da se v knjižnične komisije volijo možjé, ki so literarno izobraženi in ki vedó, kaj ugaja našemu dobru. Zlasti bi pa moral knjižničar (bibliotekar) biti vešč strokovnjak. Posel bibliotekarju ni tako lahek, kakor bi marsikdo utegnil misliti —, toda o tem morda drugo pot! (Prosimo.)

Jernej Kopitar.

Kopitar in Slovenci. — „Die Million Slaven in Inner-Oesterreich, mit deren Grammatik sich gegenwärtiges Werk beschäftigt, sind ein kleiner, aber alter, und durch seine geographische Lage — am Eingange Italiens und Deutschlands — nicht unwichtiger Zweig der ausbreitetsten aller Völkerfamilien auf Gottes Erdboden“ — piše Kopitar v svoji „Gramm. der Slav. Spr. in Krain, Kärnten und Steyermark“ koj v začetku ter pravi, naj se ta tolikanj razširjeni, a vendar tako razkosani narod vsaj v knjigi po svojih rodovih kaže v celoti, da spozna svet, kako se je bil jel olikovati, kaj je pospeševalo in kaj ovirovalo njegovo olikovanje, v katerem stanu se nahaja sedaj. „Nichts ist billiger“, sklepa (str. IV.) največ po Schlözerju, „als dass die Aeste einer Familie ihre Schicksale, und Verhältnisse gegenseitig kennen sollen“. —

Tako nas je Kopitar vverstil med Slovane, ter je po novoslovenski, še več pa po svoji staroslovenski učeni knjigi vzročil, da smo po svetu zasloveli Slovenci. — Kar pravimo sedaj mi „Slovenci, Slovenija“, to je pisal on navadno „Carantani, Carantania“, češ: Slavi inter Sontium et Danubium habitantes — per Fori Julii et Rhaetiae, Carniae, Norici et Pannoniae ditiones dispersi — non inepte uno comprehenduntur medii aevi vocabulo Carantanorum (cf. Proleg. hist. II. 61). — Po njem so najbolj zasloveli naši najstarejši književni spominki: „die Karantanischen Aufsätze o. die Freisinger Denkmäler“, ktere je bil nekaj vže l. 1822 (Wien. Jahrb. d. Lit.), na tanko pa l. 1836